

**XIII Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Список використаних джерел:

1. Deloitte. Omnia AI. URL: <https://www2.deloitte.com/ca/en/pages/deloitte-analytics/articles/omnia-artificial-intelligence.html>
2. ERNST&YOUNG . EY Canvas. URL: https://www.ey.com/en_gl/services/audit/technology/canvas
3. ERNST&YOUNG . EY Helix. URL: https://www.ey.com/en_gl/services/audit/technology/helix
4. Klynveld Peat Marwick Goerdeler. KPMG Clara. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/services/audit/kpmg-clara.html>
5. KPMG. Artificial Intelligence in Control with Watson OpenScale. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/us/pdf/2019/09/ai-in-control-watson-openscale.pdf>
6. Lexinform. Використання технологій штучного інтелекту в аудиті. URL: https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/vykorystannya-tehnologij-shtuchnogo-intelektu-v-audyti/?utm_source=chatgpt.com
7. PricewaterhouseCoopers. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey.html>

Максим БРУНАРСЬКИЙ

здобувач кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ АУДИТУ ЯК ГАЛУЗІ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вивчення закономірностей розвитку аудиту є однією з найактуальніших тем у наукових обговореннях. Не дивно, що виникає потреба аналізувати становлення та функціонування аудиту, а також ідентифікувати проблеми, які в майбутньому впливатимуть на його розвиток. Це пов'язано з тим, що практика аудиту розвивається значно динамічніше і пройшла довший еволюційний шлях порівняно з наукою про аудит, яка досі перебуває на початковій стадії свого формування.

Для вирішення питань і суперечок, пов'язаних із вивченням тенденцій та закономірностей розвитку обліку й аудиту в цілому, необхідні подальші дослідження. Попри значну кількість фундаментальних робіт і наукових публікацій у цій галузі, вона залишається актуальною для наукових пошуків. Особливу увагу приділено формуванню розуміння закономірностей розвитку аудиту, використанню історичного досвіду для вдосконалення теорії та методів аудиту на різних етапах економічного розвитку, а також інноваційному підходу до науки про аудит, яка перебуває в процесі еволюційного становлення. Аналізуючи відомі факти з історії аудиту, можна виокремити певні закономірності його розвитку та окреслити основні тенденції.

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Рис 1. Етапи розвитку аудиту та його тенденції [1]

Розвиток аудиту, як ретроспективний процес, тісно пов'язаний із його історичним минулим, що дозволяє виявляти тенденції та закономірності. У зв'язку з цим було здійснено узагальнення тенденцій і закономірностей, пов'язаних із розвитком теорії та практики аудиту, спираючись на еволюційні етапи, представлені на рис. 1. У сучасній економічній літературі для опису процесу становлення та розвитку аудиту застосовуються різні методи періодизації. Більшість навчальних матеріалів з аудиту враховують історичні етапи формування цієї дисципліни. Як зазначено в літературі, «історія аудиту досить детально висвітлена в наших публікаціях, і ще більше — у зарубіжних джерелах».[2]

Аналізуючи власну точку зору та враховуючи думки більшості істориків аудиту, можна дійти висновку, що його витoki беруть початок у високорозвинених стародавніх цивілізаціях. Єгипет, Вавилон, Китай, Рим і Греція вважаються першими країнами, де було впроваджено практику аудиту, яка існувала вже з третього тисячоліття до нашої ери. Саме в цей період стало очевидним, що функції бухгалтерського обліку та контролю необхідно розмежовувати.

У Римській імперії, починаючи з VII століття до нашої ери, контрольні функції виконували куратори, прокуратори та квестори. Зокрема, квестори керували місцевими державними бухгалтерами, а екзаменатори в Римі отримували їхні звіти та заслуховували їх. Саме з цієї практики походить слово «аудитор», що в перекладі з латини означає «слухач».

Аудит як метод економічного контролю бере свій початок у реаліях рабовласницького суспільства. Спочатку аудиторі не були представниками окремої професії чи пов'язаними з бухгалтерською сферою. Їх розглядали як авторитетних, досвідчених фахівців, здатних об'єктивно виявляти недоліки, неточності та випадки шахрайства.

Термін «обов'язковий аудит» уперше з'явився у 1844 році, коли у Великій Британії

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

було запроваджено правила, що зобов'язували ради акціонерних товариств призначати спеціально уповноважену особу для перевірки рахунків та звітування перед акціонерами щонайменше раз на рік. Прийняття в 1862 році Закону про обов'язковий аудит у Великій Британії стало визначним етапом в історії аудиту, закріпивши його як окрему галузь в економіці. Розвиток аудиту в цій країні значною мірою пов'язаний із розширенням мережі залізничного транспорту наприкінці ХІХ століття. Англійські аудитори відвідували транспортні агентства по всій країні, щоб оцінити відповідальність адміністрації за майно та систему звітності.

Після проголошення незалежності України в 1991 році розпочався її самостійний шлях розвитку аудиту. У 1993 році обов'язковий аудит отримав офіційний статус із ухваленням Закону України «Про аудиторську діяльність». Цей закон визначив законодавчі основи проведення аудиту та спрямований на створення об'єктивної системи контролю для захисту інтересів власників [3]. Того ж року, відповідно до положень цього закону, була заснована Аудиторська палата України (АПУ). Також у 1993 році, на основі того ж закону, було створено Спілку аудиторів України (САУ), яка відповідає за нагляд за розвитком аудиторської діяльності в країні.

Отже, аудит є невід'ємною частиною сучасного ринкового середовища, забезпечуючи підтвердження достовірності бухгалтерських даних і точності облікової інформації. Аналіз історичної еволюції аудиту свідчить, що його мета та функції аудиторів змінювалися під впливом історичних подій, судових рішень, технологічного прогресу та значних бізнес-невдач. У ХІХ столітті, з розвитком промислової революції, аудит отримав чітко визначену структуру і став важливим інструментом захисту інтересів інвесторів. Сьогодні аудит виступає не лише засобом перевірки фінансової звітності, але й способом оцінки ефективності управління, аналізу ризиків і консультування з питань корпоративного управління. Його еволюція продовжується, адаптуючись до викликів глобалізації, цифровізації та зростаючих вимог суспільства щодо прозорості й етичності бізнесу. Таким чином, аудит є живою і динамічною галуззю, яка постійно змінюється у відповідь на нові виклики, зберігаючи при цьому свою основну мету – забезпечення довіри та прозорості у фінансово-економічних відносинах.

Список використаних джерел:

1. Мельничук Б.В. *Економіка АПК*. - 2018. - №12. - С. 49-57.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит та суб'єкти його здійснення: історія, етапи його становлення. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2005. №3 (33). С. 3-19.
3. Мулик Я. І. Аудиторська діяльність в Україні: сучасний стан, реформування та розвиток. *Агросвіт*. 2020. № 7. С. 37–47.